

Sex og samfunn er Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, og har vært en kompetanseleverandør på feltet i 50 år. Vi driver ulike opplæringstiltak og fagutvikling for helsetjenester over hele landet, blant annet via kurs og opplæring for helsepersonell, studenter ved høyskoler og universiteter, for hospitanter, og for personer med minoritetsetnisk bakgrunn. Sex og samfunn drifter Norges største klinikk for seksuell helse. I 2020 mottok vi over 45 000 henvendelser, blant annet fordelt på besøk på vår klinikk og kontakt via vår chat-tjeneste.

Sex og samfunn mener alle personer i hele landet har rett til et likeverdig, godt og helhetlig helsetilbud, også når det gjelder seksuell og reproduktiv helse. Tilgang til gode helsetjenester innen seksuell og reproduktiv helse bør ikke avhenge av alder, kjønn, status eller hvor i landet en bor.

Vi er glade for at Arbeiderpartiet og Senterpartiet prioriterer helse på den politiske agendaen. Vi ser at det er flere områder på helsefeltet hvor dere kan bli enige om gode løsninger, men vi ønsker også å utfordre dere på å forme en plattform som er inkluderende og fremtidsrettet. Solberg-regjeringens Granavolden-plattform har vært et godt verktøy for oss fra sivilt samfunn, og vi har store forventninger til plattformen dere nå er i ferd med å utarbeide.

Vi ønsker særlig å løfte følgende:

1. Helsestasjon for ungdom
2. Prevensjon
3. Abort

1. Helsestasjon for ungdom

Sex og samfunn mener at det er et udemokratisk og ulikt tilbud om helsestasjon for ungdom i Norge. Ifølge en kartlegging gjort i 2017 hadde kun 80 % av norske kommuner tilbud om helsestasjon for ungdom¹. Dette er en lovpålagt tjeneste som alle kommuner skal tilby sine innbyggere. I en kartlegging gjort av Sex og samfunn i 2020 kommer det også frem at ansatte ved helsestasjonene ikke har den kompetansen de bør ha ut ifra Helsedirektoratets *Nasjonale faglige retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom*². Hele vår rapport kan leses [her](#).

Regjeringen bør:

- Sikre at alle kommuner har tilgjengelig helsestasjon for ungdom.
- Sikre gode åpningstider og høy kvalitet på innhold ved helsestasjoner for ungdom, og sikre tilgjengelig helsepersonell med rett kompetanse på alle helsestasjoner for ungdom i Norge.

¹ Statistisk sentralbyrå (2019). [4 av 5 kommuner har tilbud om helsestasjon for ungdom.](#)

² Helsedirektoratet: [Nasjonale faglige retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom.](#)

2. Prevensjon

Sex og samfunn mener at all prevensjon skal være gratis for alle. Vi jobber spesielt for at unge under 16 år skal få tilgang til gratis prevensjon. I dag får personer i alderen 16-21 år økonomisk støtte til prevensjon fra staten. Vi mener det er urimelig at de under 16 år må betale fullpris for prevensjon.

[Studier](#) har vist at økonomi er den største barrieren for fast bruk av prevensjon. All prevensjon bør være gratis for at alle skal ha et reelt valg om selvbestemt prevensjon. Gratis prevensjon vil føre til god seksuell helse og færre uplanlagte svangerskap. Det er kvinner i alderen 20-24 år som har den høyeste abortraten i Norge.

Regjeringen bør:

- Utvide statens subsidieordning for prevensjon slik at de under 16 år og de over 21 år også inngår i denne ordningen.
- Sikre at relevant personell i helsevesenet har god nok kunnskap om de ulike prevensjonstypene og kompetanse i hvordan administrere disse.

3. Abort

I dag er det mulig å ta abort i Norge frem til uke 22. Før uke 12 er denne retten selvbestemt. Fra uke 12 og frem til uke 22 må den som ønsker abort søke og møte i nemnd. Å måtte møte i nemnd påfører ofte den gravide en stor og unødvendig belastning, og når vi vet at de aller fleste som møter i nemnd får sin søknad innvilget er det desto større grunn til å stille spørsmålsteget ved ordningen.

Sex og samfunn mener at når den enkelte er på sitt mest sårbare må de bli møtt med et tilbud og hjelpeapparat som er tilpasset den vanskelige situasjonen de står i. I dag har man ikke krav på oppfølging. Ved å fjerne nemnden vil det frigjøres ressurser som bør brukes på en tjeneste som ivaretar den enkelte på best mulig måte.

Vi mener at det trengs en generell satsing på kvinnehelse i kommunene, for å ivareta og sikre et helhetlig perspektiv på seksuell og reproduktiv helse generelt og mer spesifikt styrke helsen til kvinner i alle aldre og i alle faser av livet. Dette teamet må også kunne hjelpe kvinner som ønsker en abort, eller som har gjennomgått en spontanabort.

Sex og samfunn er opptatt av individets rett til å ta egne valg, og dette gjelder også ved fødsel. Alle fødsler skal være trygge og landets fødesteder må påse at bemanningen er god nok til å sikre slik praksis. I tillegg påpeker Helsedirektoratets barselretningslinjer at alle skal få ligge på sykehus til de er klar for hjemreise, og

amming er etablert³, men dette vet vi ikke er tilfellet for alle. Med kortere liggetid og manglende tilgang på kompensierende oppfølging tilgjengelig i kommunene, blir oppfølging av nyfødte og barselkvinner mangelfull.

Regjeringen bør:

- Utvide grensen for selvbestemt abort og avskaffe nemndene.
- Erstattes nemndssystemet med god veiledning og et faglig godt tilbud om oppfølging av de som ønsker å snakke om en uplanlagt graviditet eller som står ovenfor en uønsket senabort. Det bør etableres et kvinnehelseteam i hver kommune, eller et kvinnehelseteam som samarbeider interkommunalt slik at alle kommuner dekkes.
- Kartlegge følgetjenesten for å sikre fungerende og trygge fødsler for alle, uavhengig av hvor i landet man bor.
- Jordmorkompetansen i kommunene bør økes og det bør vurderes å opprette kombinasjonsstillinger i kommunen og ved sykehus for jordmødre. Jordmortjenesten må styrkes, og vi må øke jordmors rolle, betydning og status i kommunene.

Til slutt vil vi også komme med et sterkt ønske om at det gjennomføres en nasjonal seksualvaneundersøkelse. Det er snart 20 år siden forrige seksualvaneundersøkelse ble gjennomført i Norge, og vi vet at svært mye ved våre seksualvaner er endret på denne tiden. Vi trenger et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for å sørge for at innsats og tiltak på feltet svarer på de utfordringer vi står overfor. Ikke minst vil en slik undersøkelse gi oss data vi i fremtiden kan bruke for å evaluere og måle innsats og tiltak vi igangsetter i dag.

Vi møter gjerne de relevante representanter når regjeringen er på plass og ser frem til godt samarbeid de neste fire årene.

Med vennlig hilsen

Maria Røsok
Daglig leder

Tore Holte Follestad
Assisterende daglig leder

³ Helsedirektoratet. (2014). [Nytt liv og trygg barseltid for familien Nasjonal faglig retningslinje for barselomsorgen.](#)